

عنوان : مشکلات کارآموزی در عرصه دانشجویان پرستاری

نویسنده: مریم سرگزی (دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش پرستاری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خواراسگان)

استاد راهنما : دکتر حیدر علی عابدی (استادیار، عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری ماماپی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خواراسگان) – دکترسید علی ناجی (دکترا پرستاری، عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری ماماپی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خواراسگان)

چکیده: پرستاران نقش مهمی در تامین سلامت جامعه دارند در این بین دانشکده های پرستاری موظفند که نیروی انسانی کارآزموده و با کیفیت آموزشی مناسب را در جهت ارائه مراقبت های بهداشتی درمانی تامین نمایند. در راستاری ارتقای کیفیت آموزش بالینی که قلب برنامه های آموزش پرستاری می باشد طرح کارآموزی در عرصه در ساختار آموزش پرستاری به اجرا در آمده است. ارتقای کیفیت کارآموزی در عرصه مستلزم شناخت نقاط قوت و ضعف آن می باشد. جهت شناسایی مشکلات کارآموزی در عرصه پس از مصاحبه ۳۵ نفر از دانشجویان کارآموزی در عرصه و ارائه پرسش نامه با سوال باز به آنان و مشورت با متخصصین امر آموزش پرستاری با استفاده از روش Problem solving موانع اثر بخشی مدرسین بالینی به عنوان مشکل در اولویت کارآموزی در عرصه شناسایی گردید و از تکنیک مشاوره ای جهت ارائه راه حل برای رفع این موانع استفاده گردید.

کلید واژه ها: کارآموزی در عرصه، دانشجوی کارآموزی در عرصه، اثر بخشی مدرسین بالینی،

مقدمه: پرستاران بزرگترین گروه از تیم سلامت می باشد که نقش مهمی در رسالت این نظام یعنی تامین سلامت جامعه دارند. از این رو توانایی های حرفه ای آنان یکی از بزرگترین دغدغه های نظام بهداشتی و متولیان امر سلامت در کشورهای مختلف می باشد (۱). در این بین دانشکده های پرستاری به عنوان بخشی از نظام سلامت موظفند که نیروی انسانی کارآزموده با کیفیت آموزش مناسب را در جهت ارائه مراقبتهای بهداشتی و درمانی تربیت نمایند (۲). آماده کردن دانشجویان پرستاری برای ارائه مراقبتهای بی خطر و موثر یکی از چالشهای مهم در آموزش پرستاری می باشد (۳). دانش آموختگان پرستاری پس از اتمام تحصیلات دوره دانشگاه باید بتوانند دانش فرا گرفته را به سهولت در عمل به کار گیرند، به گونه ای که در کار بالین دچار تضاد بین آموخته های نظری و عملی نشوند (۴). در فرایند آموزش پرستاری، آموزش بالینی بخش اساسی و مهم می باشد (۵) در واقع فعالیتهای بالینی قلب برنامه های آموزش پرستاری است و دانشجویان پرستاری عملاً دو سوم وقت خود را در بالین سپری می نمایند (۶). در آموزش بالینی دانشجویان در تعامل با مربی و محیط دانش تئوری خود را عملاً در بالین به کار می گیرند بنابراین آموزش بالینی ایده آل در توسعه فردی و حرفه ای و کسب مهارت های حرفه ای غیر قابل انکار است (۷). می توان گفت آموزش بالینی برای تبدیل دانشجویان پرستاری به پرستارانی که بتوانند به طور مستقل و با کیفیت در امر مراقبت از بیمار فعالیت کنند حیاتی می باشد (۸). ارتقاء کیفیت آموزش بالینی سبب افزایش کیفیت آموزش می گردد (۹). در راستای ارتقاء کیفیت آموزش بالینی طرح کارآموزی در عرصه به عنوان یک نوآوری در ساختار آموزش پرستاری از سال ۱۳۷۱ به اجراء در آمده است.

هدف از کارآموزی در عرصه ایجاد موقعیتهای مناسب کاربرد دانش پرستاری در عرصه و افزایش مهارت، قدرت ابتکار و استقلال فرآگیر با رعایت اصل مهم نظارت در آموزش جامعه نگر و حفظ امنیت مددجو و خانواده صورت می گیرد (۱۰). ارتقاء کیفیت آموزش بالینی که طبق اظهار نظر صاحب نظران جزء مهمترین مولفه های آموزش حرفه ای است (۵) خود مستلزم بررسی مستمر وضعیت موجود شناخت نقاط ضعف و قوت اصلاح نقاط ضعف می باشد (۱۱).

با توجه به تعامل پژوهشگر در محیط بالین با دانشجویان پرستاری کارآموزی در عرصه و فارغ التحصیلان پرستاری در حال گذراندن دوره طرح نیروی انسانی، مشکلاتی مانند نداشتن تبحر و مهارت بالینی کافی، اعتماد به نفس، استقلال و انگیزه های حرفه ای در این گروه ها مشاهده گردید که بنظر می آید ناشی از مشکلاتی در آموزش بالینی باشد. لذا پژوهشگر اقدام به بررسی و تعیین مشکلات آموزش بالینی کارآموزی در عرصه دانشجویان پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوارزمی که تا کنون مطالعه در این زمینه در آن انجام نشده است نمود.

روش شناسی:

در این مطالعه جهت بررسی مشکلات کارآموزی در عرصه و ارائه راه حل از فرایند مشکل گشایی Problem solving process استفاده شده است. فرایند مشکل گشایی شامل گامهای است که در راستایی یک تفکر عقلانی به منظور دستیابی به بهترین راه حل مشکل موجود برداشته می شود و شامل پنج گام شناخت و تعریف مسئله، ارائه راه حل های ممکن، ارزیابی راه حل ها و انتخاب بهترین راه حل، اجراء کردن راه حل و ارزیابی میباشد (12).

شناخت و تعریف مسئله:

از آنجا که نظرات و ایده های دانشجویان به عنوان عنصر اصلی آموزش بهترین منبع برای شناسایی مشکلات و نواعض آموزش های بالینی می باشد (11).

جهت تعیین مشکلات کارآموزی در عرصه دانشجویان پرستاری با 35 نفر از دانشجویان که حداقل کارآموزی در عرصه در یک بخش را گذرانده بودند در محیط بالینی (بیمارستان) مصاحبه گردید و به صورت یک سوال باز نیز از آنان خواسته شد که مشکلات پیرامون کارآموزی در عرصه را بر روی کاغذ لیست نمایند. مشکلاتی که از بررسی مصاحبه ها و پرسشنامه استخراج گردید به ترتیب بیشترین تکرار شامل موارد ذیل بود:

كمبود امکانات و تسهیلات رفاهی (سرویس ایاب و ذهب، رختکن، کمبود سلف سرویس و ...)، مناسب نبودن زمان کارآموزی، عدم همکاری کافی پرسنل با دانشجویان، کمبود مربیان با تجربه، رفتار نامناسب مربی با دانشجو، مناسب نبودن شیوه ارزشیابی، عدم دسترسی و کمبود امکانات آموزشی مثل کتابخانه، یکسان نبودن روش های مربیان در انجام پروسسیجرها، عدم استقلال دانشجویان در انجام کارها، مفید بودن تمام ساعت کارآموزی، عدم تناسب بین اهمیت بخش و طول کارآموزی، نگذراندن کارآموزی برخی از بخش ها مشکلات عنوان شده فوق مشکلات دانشجویان پرستاری کارآموزی در عرصه می باشد.

در مطالعه مشابه عابدینی و همکاران بیشترین مشکلات کارآموزی در عرصه کمبود امکانات رفاهی (71/2)، کمبود امکانات آموزش مناسب (37/3)، عدم استفاده از وسایل کمک آموزشی (6/35)، کمبود مربیان با تجربه (6/35)، ناکافی بودن امکانات و تسهیلات مراکز آموزشی گزارش گردیده است (11).

در مطالعه نیک نام و همکاران نیز مشکلات مربوط به امکانات رفاهی (55/71)، مشکلات مربوط به برنامه ریزی آموزشی (11/71) مشکلات مربوط به محیط بالینی (17/67)، مشکلات مربوط به مربی (46/61) و مشکلات مربوط به دانشجویان (48/53) به عنوان مشکلات آموزش بالینی بیان شده است (13).

می توان گفت نتایج تحقیقات فوق با مطالعه حاضر همخوانی دارد. در مطالعه حاضر نیز بیش از 80٪ دانشجویان کمبود امکانات رفاهی را به عنوان مشکل کارآموزی در عرصه عنوان کردند، همچنین مشکلاتی مانند مناسب نبودن زمان کارآموزی، عدم همکاری پرسنل با دانشجویان، کمبود مربیان با تجربه و مناسب، نبودن شیوه ارزشیابی جزء بیشترین مشکلات دانشجویان در کارآموزی در عرصه می باشد و نگذراندن کارآموزی برخی از بخش های، فشرده بودن دوره کارآموزی در عرصه و عدم تناسب بین اهمیت بخش و طول کارآموزی جزء مشکلات کم اهمیت در این مطالعه بود.

با توجه به کثرت مشکلات دانشجویان کارآموزی عرصه در راستای تعیین مسئله در اولویت جهت ارائه راه حل مشکلات دانشجویان در سه دسته موضع و مشکلات مربوط به دانشکده، موضع مربوط به اثر بخشی مدرسین بالینی و موضع و مشکلات مربوط به بیمارستان گروه بندی

مجموعه مقالات پژوهشی سینارتمازه های پرستاری و مامایی

۱۹، ۱۸ آذمه ۸۸ - دانشکده پرستاری و مامایی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوارزمی
دانشکده پرستاری و مامایی

گردید. با توجه به اینکه مدرسین بالینی یک عنصر بنیادین و اساسی در فرآیند آموزش بالینی و یک مهربه بسیار مهم در برنامه ریزی و کسب تجارب بالینی دانشجویان می باشد(۵) و همچنین در آموزش بالینی مدرسین بالینی و دانشجو به یک اندازه جهت ایجاد تغییرات قابل اندازه گیری برای انجام مراقبتهای بالینی مشارکت دارند(۱۴) و از سوی محیط بالینی به علت ویژگیهای غیر قابل پیش بینی تنش زا می باشد که این تنش به صورت اجتناب ناپذیری آموزش دانشجویان را تحت تاثیر قرار می دهد و در این بین نقش مدرسین بالینی بسیار با اهمیت و حساس است (۱۵). در راستای ارتقاء کیفیت آموزش یکی از مهمترین مولفه ها مدرسین و توانایی های ایشان در فراهم آوردن امکان کسب تجربه و یادگیری هر چه بیشتر فراگیران است (۱۶).

رفع موانع اثر بخش مدرسین بالینی به عنوان اولویت اول جهت ارائه راه کار و حل انتخاب گردید.

ارائه راه حل: در این مطالعه از روش مشاوره ای جهت ارائه راه کار استفاده گردیده است .

بدین ترتیب که مشکل موانع اثر بخش مدرسین بالینی با متخصصین امر آموزش پرستاری به صورت جداگانه مطرح گردید و موانع اثر بخش مدرسین بالینی مورد ریشه یابی قرار گرفت و سپس بر اساس علل شناسایی شده راه حل ها ارائه گردید.

جدول: علت یابی و ارائه راه کار

مسئله	علل	راه کارهای پیشنهادی
	۱- کمبود فرصت‌های آموزش ضمن خدمت و بازآموزی	۱- برگزاری کارگاه های اموزشی ضمن خدمت و دوره های بازآموزی
	۲- کمبود فرصت و امکان ارتقاء تحصیلی	۲- برگزاری و شرکت در سمینارها و همایشهای پرستاری
	۳- عدم وجود استانداردهای حرفه ای در آموزش بالینی	۳- تدوین و به کارگیری استانداردهای حرفه ای در آموزش بالینی
	۴- عدم وجود نظام ارزشیابی استاندارد جهت ارزشیابی آموزش بالینی	۴- تهیه یک فرم ارزشیابی استاندارد و مناسب با هر بخش و آگاهی دانشجو از آیتم های مورد نظر در ارزشیابی در شروع کارآموزی
	۵- نقص در نظام نظارت و ارزشیابی مدرسین بالینی	۵- نقص در نظام نظارت و ارزشیابی مدرسین بالینی
	۶- در نظر نگرفتن انگیزه ها و رضایت شغلی از طریق :	۶- ارتقاء انگیزه ها و رضایت شغلی از طریق :
	۷- افزایش حقوق و مزايا	۷- افزایش حقوق و مزايا
	۸- استخدام رسمی	۸- استخدام رسمی
	۹- استفاده از مدرسین بالینی ثابت در هر بخش	۹- استفاده از مدرسین بالینی ثابت در هر بخش
	۱۰- عدم توجه به تجارب بالینی مدرسین بالینی	۱۰- استفاده از مدرسین بالینی حداقل با سابقه یکسال کار بالینی در بخش مورد نظر
	۱۱- عدم توجه به ویژگیهای مدرسین بالینی	۱۱- عدم توجه به ویژگیهای مدرسین بالینی
	۱۲- اثر بخش	۱۲- برگزاری کارگاه ها جهت ارتقاء و تقویت مهارت‌های ارتباطی ویژگی های مدرسین اثر بخش

* در جدول فوق راه کارهای ستاره دار به عنوان راه کار علل قبلی ارائه گردیده اند و در کل ۱۰ راه کار جهت رفع موانع اثر بخش مدرسین طبق جدول ارائه گردیده است.

مجموعه مقالات پژوهشی سینار تازه های پرستاری و مامایی

۱۹، ۱۸ آذار ۸۸ - دانشکده پرستاری و مامایی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوارزمی
دانشکده پرستاری و مامایی

ارزیابی راه حل ها و انتخاب بهترین راه حل
استفاده از مدرسین بالینی ثابت در هر بخشی و برگزاری دوره های بازآموزی و آموزش ضمن خدمت به عنوان بهترین راه حل موانع اثر بخش مدرسین بالینی کارآموزی در عرصه توصیه می گردد.

برگزاری کارگاه ها و دوره های آموزش ضمن خدمت و بازآموزی باعث بهبود عملکرد مدرسین بالینی و استفاده بهینه از توانایی های طبیعی آنان و همچنین موجب توسعه صلاحیتها شایستگی های مدرسین بالینی به عنوان مدرسین بالینی اثربخش در آموزش بالینی می گردد.

بکارگیری مدرسین بالینی ثابت در هر بخش موجب آشنایی هر چه بیشتر مدرسین بالینی و کسب مهارت های بالینی خاص آن بخش می گردد که این خود باعث اعتماد به نفس در مدرس بالینی و تسهیل در آموزش بالینی می گردد.
لازم به ذکر است که به کارگیری هر یک راه کارهای پیشنهادی جهت رفع موانع اثربخش مدرسین بالینی به نوبه خود مفید می باشد و توصیه می شود که سایر راه کارها نیز به کار گرفته شوند.

اجراء راه حل

جهت برگزاری کارگاه ها و دوره های آموزش ضمن خدمت و بازآموزی با مسئولین ذیربط جهت کسب مجاز و همچنین جلب رضایت و همکاری آنان برای استفاده از منابع و امکانات موجود رایزنی می نمایم. سپس اقدام به نیاز سنجی نیازهای آموزشی مدرسین بالینی نموده و با همکاری اعضای هیئت علمی طراحی آموزشی نموده و سایر برنامه ریزی ها را انجام می دهم.

ارزیابی

انتظار می رود پس از چهار ماه از اجرا راه کارهای پیشنهاد شده جهت رفع موانع اثربخش مدرسین بالینی در کارآموزی عرصه طی نظرسنجی و مصاحبه مجدد با دانشجویان کارآموزی در عرصه موانع اثربخش مدرسین بالینی ۸۰٪ کاهش یابد.
با سپاس فراوان از راهنمایی های استادی محترم جناب آقای دکتر عابدی، جناب آقای دکتر ناجی و سرکار خانم دکتر صالحی، آقای سالار عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری مامایی زاهدان، سرکار خانم مرتضوی و دانشجویان پرستاری کارآموزی در عرصه دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خورسگان

فهرست منابع :

- ۱ - ادیب حاج باقری م ، صلصالی م و احمدی ف، تحقیقی کیفی بر مفهوم توانمندی حرفة ای در پرستاری،*فصلنامه علمی پژوهشی فیض* ، شماره 29 ، بهار ۱۳۸۳ ، ص : ۹-۱۹.
- ۲ - ناصری ن، صالحی ش و خلیفه زاده اندوین استانداردهای اعتباربخشی آموزش پرستاری در ایران،*مجله علمی و پژوهشی دانشکده پرستاری و مامایی اردبیل*، سال یازدهم، بهار ۱۳۸۸ ، ص : ۱-۱۰.
- 3-StephanieD Holaday, Kathleen M Buckley. Ch . ALLEGESIN NURSING EDUCATION through a clinical instruction model , nursing education perspectives , new York: nov/dee 2008, vol .29, Iss .6 .pg 353-359.
- 4-نحوی ع ، کهن س، حق دوست ع و نظری ر، کاربرد دروس پرستاری در محیط بالینی از دیدگاه مدرسین و دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی مازندران،*فصلنامه پرستاری ایران*، دوره بیستم، شماره ۵۲، زمستان ۱۳۸۶ ، ص : ۱-۱۰.
- 5-علوی ا، پروین ن، بررسی خصوصیات مدرس بالینی از دیدگاه دانشجویان پرستاری و مامایی،*محله علمی دانشکده پرستاری و مامایی همدان*،دوره پانزدهم ، شماره ۱ ، بهار و تابستان ۱۳۸۶ ، ص : ۴۴-۴۹.
- 6-Vanhorn R , Freed S, Nursing education perspective , new York : jul/Aug 2008, vol . 29,iss.4.pg.220-226.
- 7-دهقانی خ، دهقانی ح و فلاح زاده ح، مشکلات بالینی کارآموزی در عرصه از دیدگاه مریبان و دانشجویان پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی شهید صدوقی یزد ،*محله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، بهار و تابستان ۱۳۸۴ (۵) ۱ ، ص : ۲۵-۳۳.

- 8 - پیروی ح ، یادآور نیک روش م ، حق دوست اسکوبی ن و برترو ، ارتباطات مراقبت مدار در تجربه بالینی دانشجویان پرستاری، دو ماهنامه پرستاری ایران بهار و تابستان 1384، 18، 41-42، ص: 93-110.
- 9- ضیغمی ر، فاصله م، جهان میری ش و قدس بین ف، مشکلات آموزش بالینی از دید دانشجویان پرستاری ، مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین ، بهار 1383، 8 (30)، ص: 51-55.
- 10- فیروز اسدزاده م، مشعوفی م، فاخری س و عبداللهی ، مشکلات آموزش بالینی در عرصه از دیدگاه دانشجویان و مردمیان پرستاری دانشکده پرستاری و مامائی اردبیل ، مجله علمی و پژوهشی دانشکده پرستاری و مامائی اردبیل، سال یازدهم، بهار 1388. ص: 33-39.
- 11- عابدینی ص، عابدینی س، آفاطلایی ت و همکاران، مشکلات آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان پرستاری و مامائی دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان، مجله پژوهشی هرمزگان، سال دوازدهم، شماره چهارم، زمستان 1387، ص: 249-353.
- 12- هروآبادی، شیفته، مرباغی اکرم، مدیریت پرستاری و مامائی، تهران، انتشارات: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی ایران، چاپ اول، 1375، ص: 156 و 127.
- 13- نیکنام ، ف، عبدالله زاده، ف لطفعلی م و آقازاده، مشکلات آموزش بالینی از دیدگاه مردمیان و دانشجویان پرستاری و مامائی دانشگاه علوم پزشکی تبریز، مجله پرستاری و مامائی علوم پزشکی تبریز، شماره دوم، تابستان 1385، ص: 20-26.
- 14- یزدان خواه م ، پولادی ش ، کحالی ف و همکاران، عوامل تنفس زائی آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، پائیز و زمستان 1387، 8(2)، ص: 341-350.
- 15- صالحی ش ، حسن زهرائی ر ، قضاوی ر ، امینی پ ، طرح تحقیقاتی ویژگی های مدرسین بالینی اثر بخش از دیدگاه مدرسین و دانشجویان پرستاری و مامائی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان سال 1381، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان معاونت پژوهشی، شماره طرح 81133.
- 16- آتش سخن گ، بررسی مقایسه ای عوامل مرتبط با آموزش بالینی اثر بخش از دیدگاه اساتید و دانشجویان دانشکده پرستاری و مامائی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، پایان نامه جهت اخذ کارشناسی ارشد دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، 1383.